

Samen bouwen aan Lingewaard

College uitvoeringsprogramma
2018-2022

Inleiding

Dit programma hebben wij als college van Burgemeester en Wethouders opgesteld om aan te geven hoe wij het coalitieprogramma 'Samen bouwen aan Lingewaard' in de komende jaren gaan uitvoeren. De nadruk ligt daarom vooral op het 'hoe', zoals ook al aangegeven in de inleiding bij het coalitieprogramma. We volgen daarbij de hoofdlijnen van dit programma, te weten: bereikbaarheid, woningbouw etc. bereikbaarheid, woningbouw, bedrijvigheid, duurzaamheid en sociale samenhang. We proberen dit, als het gaat om aanpak en planning, zo concreet mogelijk te doen. Daarom beperken we de toelichting tot alleen de noodzakelijke omschrijving. Voor de onderbouwing van actiepunten verwijzen we naar het coalitieprogramma. Gevolg van deze opzet is dat naarmate de tijdshorizon van actiepunten verder in deze periode ligt, ze minder concreet zijn. We zien dit uitvoeringsprogramma dan ook vooral als een dynamisch document dat de komende jaren steeds aangevuld en bijgesteld kan worden.

Omdat veel onderwerpen uit het coalitieprogramma gaan over voortzetting van bestaand beleid en in de reguliere uitvoering zijn opgenomen, beperken we ons in dit uitvoeringsprogramma tot die punten die:

- Nieuw beleid betreffen.
- Actualisering of intensivering van bestaand beleid nodig maken en hoge prioriteit en/of financiële gevolgen hebben.
- Meer in het bijzonder wanneer deze aangedragen zijn op de inwonersavond van 2 mei 2018; ook hebben we deze in dit programma zoveel mogelijk geconcretiseerd. Een overzicht hiervan staat in bijlage 2.

Dit zijn de onderwerpen waarop het college om bovengenoemde redenen de focus legt in dit uitvoeringsprogramma. Van de rest van de punten uit het coalitieprogramma is de uitvoering opgenomen in de programmabegroting 2019 (een overzicht hiervan is opgenomen in bijlage 1). Deze onderwerpen betreffen continuering – al dan niet met een bepaalde mate van actualisering of intensivering – van bestaand beleid.

1) Leeswijzer

De manier waarop we de actiepunten gaan aanpakken, beschrijven we in het hoofdstuk 'Wat gaan we doen?' (hoofdstuk III). Omdat samenwerking met inwoners en maatschappelijke organisaties een belangrijke pijler in ons beleid is, geven we aan op welke manier de interactie met deze groepen gaat verlopen. Dit is herkenbaar aan de kleur van de tabel van het actiepunt:

- **Groen:** initiatief inwoners, gemeente ondersteunt
- **Blauw:** inwoner en gemeente werken samen
- **Rood:** initiatief gemeente, inwoner heeft geen actieve rol
- **Geel:** een combinatie van meerdere interactieniveaus

De uitgebreide toelichting vindt u in bijlage 3. Dit en andere uitvoeringsaspecten beschrijven we het in hoofdstuk 'Hoe gaan we werken?' (hoofdstuk II). Maar eerst gaan we nog in op twee belangrijke uitvoeringsaspecten, namelijk 'verantwoording' en 'financiën'.

3) Financiën

Wij hebben al aangegeven dat veel onderwerpen uit het coalitieprogramma en actiepunten van ons uitvoeringsprogramma gerangschikt kunnen worden onder 'bestaand beleid'. Deze punten zijn verwerkt in de programmabegroting 2019 en vergen als zodanig geen extra financiële inzet. Ook kan in gevallen intensivering van beleid uit bestaande budgetten bekostigd worden.

In de programmabegroting 2019 - 2022 hebben we de doorrekening van het coalitieprogramma opgenomen. Samengevat komt dit neer op:

Thema	2019	2020	2021	2022
Woningbouw	€ 152.700	€ 422.700	€ 522.700	€ 147.700
Bereikbaarheid	€ 153.100	€ 276.000	€ 210.000	€ 213.400
Bedrijvigheid	€ 254.300	€ 254.300	€ 183.300	€ 183.300
Duurzaamheid	€ 658.400	€ 158.400	€ 158.400	€ 158.400
Sociale samenhang	€ 642.500	€ 142.500	€ 282.500	€ 770.000
TOTAAL	€ 1.861.000	€ 1.253.900	€ 2.782.500	€ 1.472.800

Voor een meer uitgebreide toelichting op deze cijfers verwijzen we naar de programmabegroting. We stellen vast dat de bekostiging van het coalitieprogramma hiermee zo goed als rond is. Het leidt dus op dit moment niet tot meerkosten. Wel wijzen we er op dat voor de onderzoeken die in dit programma zijn opgenomen geld gereserveerd is in de begroting 2019. Mochten hier aanvullende acties met financiële gevolgen uit voortkomen, dan dienen budgetten hiervoor bij de komende kadernota's en of begrotingen aanvullend geraamd te worden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan vervolgacties naar aanleiding van gehouden verkeersonderzoeken. Voor het treffen van maatregelen zijn nog geen middelen beschikbaar.

2) Verantwoording

We zijn voorstander van transparant bestuur. Belangrijk onderdeel daarvan is dat we regelmatig verantwoording afleggen over de uitvoering van dit programma. Vanzelfsprekend in eerste instantie aan de gemeenteraad. We willen voor deze verantwoording aansluiten bij de planning & control cyclus. Concreet door jaarlijks bij de jaarstukken te rapporteren over de planning en voortgang van ons programma. Het overzicht actiepunten uit het coalitieprogramma zoals opgenomen in bijlage 2 is hiervoor de grondslag.

We hebben de motie onderschreven waarin de raad heeft uitgesproken dat een goede verantwoording door het college van de werkzaamheden aan het einde van een raadsperiode wenselijk is. Daarom zullen wij voor 1 februari 2022 een verantwoordingsdocument over de uitvoering van het coalitie- en college uitvoeringsprogramma 2018 - 2022 opstellen.

SAMEN BOUWEN AAN LINGEWAARD

4) Risico's

Wanneer je veel en hoge ambities hebt, zoals in het coalitieprogramma en dit uitvoeringsprogramma verwoord, loop je tegelijk het risico dat de voortgang ervan niet volgens planning verloopt of in het meest slechte geval niet verwezenlijkt kan worden. Dit onderstreept het belang van een goede monitoring van beide programma's (zie ook paragraaf 2 'verantwoording' hiervoor). Hier willen we specifiek ingaan op twee risico's. In de eerste plaats is er natuurlijk de financiële haalbaarheid. De financiële circulaire van rijkswege bleken de afgelopen jaren sterk wisselend te zijn, waardoor dit niet altijd te voorspellen is. Deze kunnen een negatief effect hebben op de begroting. De tussentijdse rapportage 2018 toont met name op het vlak van het sociaal domein nog eens de financiële onzekerheden. We menen met de in het coalitieprogramma genoemde uitgangspunten en

financiële spelregels voldoende waarborging te hebben ingebouwd.

Op 22 augustus 2018 werden we opgeschrikt door het incident in het gemeentekantoor. Het gevolg was dat het gemeentekantoor voor minstens zes maanden niet bruikbaar werd. De effecten van tijdelijke huisvesting en herbouw van het gemeentekantoor zijn nog niet duidelijk. Maar het mag duidelijk zijn dat deze vooral dit jaar en het eerste deel van volgend jaar een behoorlijke impact hebben op de uitvoerbaarheid van onze plannen. De gemeenteraad wordt daarover op grond van de op 19 september 2018 raadsbreed aangenomen motie regelmatig geïnformeerd.

II. Hoe gaan we werken?

Afgezien van op welke manier we het coalitieprogramma gaan uitvoeren, is van belang wat daarbij belangrijke uitvoeringsaspecten zijn. Deze lopen als het ware door alle actiepunten heen en geven daarmee het integrale karakter van dit uitvoeringsprogramma weer.

1) Interactie met inwoners

We zetten de inwoner centraal. Geen ambtenaren en professionals die over inwoners praten, maar samen met hen oplossingen vorm geven. De kracht van inwoners en van de samenleving komt duidelijk naar voren in bijvoorbeeld de dorps- en wijk ontwikkelplannen, in inwonersinitiatieven en zorgplannen. Inwoners zijn hiervan zelf de eigenaar. Deze kracht uit de samenleving is de basis voor levende, zorgzame en veilige kernen. De gemeente sluit hierop aan door gebiedsgericht te werken dichtbij de inwoner. Het gaat om het elkaar (leren) kennen en het gebruik maken van elkaars expertise. We willen steeds beter weten wat er leeft en nodig is in de kernen van onze gemeente. We gaan nog meer in de kernen werken om de betrokkenheid en samenwerking met het lokale netwerk te versterken: in contact met inwoners, vrijwilligers en lokale professionals.

We sluiten in het bijzonder aan bij initiatieven die van inwoners en maatschappelijke organisaties zelf komen. Daarnaast gaan we inwoners en organisaties in een vroegtijdig stadium informeren en betrekken bij de ontwikkeling van plannen. Ook willen we als college meer zichtbaar zijn door actief met hen in contact te treden. Onder meer door vaker een inwonersavond te organiseren zoals we dat bij het opstellen van het coalitieprogramma ook hebben gedaan. Als eerste voorbeeld daarvan hebben we in bijlage 2 een overzicht opgenomen van hoe opmerkingen van inwoners zijn meegenomen in het uitvoeringsprogramma en de begroting.

We vinden het belangrijk om aan te geven hoe we deze actiepunten samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties realiseren. Soms is dat vooral informeren, bijvoorbeeld als we vanuit een toezichthoudende rol weinig ruimte voor inspraak kunnen bieden. Maar veel andere actiepunten kunnen we juist niet zonder alle betrokkenen in de samenleving realiseren.

Daarom geven we bij die actiepunten aan welke vorm van interactie ons bij de aanpak voor ogen staat. Hiervoor sluiten we aan bij de interactiewijzer zoals opgenomen in bijlage 3.

2) Organisatie en bedrijfsvoering

Een goede uitvoering van dit programma staat of valt met een ambtelijke organisatie die hier voldoende voor is ingericht. Een veranderende samenleving vereist een gemeentelijke organisatie die daarop inspeelt. De inwoners staan centraal bij die ontwikkeling. In de organisatie wordt zo goed mogelijk samen gewerkt gericht op adequate dienstverlening. Regie voeren is steeds meer onderdeel van de oplossing van maatschappelijke vraagstukken. De transformatie in het sociaal domein en de invoering van de omgevingswet zijn hier goede voorbeelden van. De regie op vraagstukken ligt ook steeds vaker bij inwoners of de gemeenschap. Dan is de rol van de overheid faciliterend. Duidelijk is dat er steeds meer behoefte is aan andere vormen van organiseren en samenwerken. Dit vraagt om een andere manier van werken: interactiever en meer van buiten naar binnen, samen, opgave gestuurd, integraal en proces gericht.

Onze organisatie is voortdurend in ontwikkeling om aan deze vraag te voldoen. Het stelt andere eisen aan de competenties van onze medewerkers. En vraagt om een omslag in houding en gedrag. Dit geldt ook voor de manier waarop medewerkers de beschikbare faciliteiten gebruiken om hun taken samen en dichtbij de inwoners uit te voeren. Deze veranderende eisen aan onze medewerkers vragen om een goede strategische personeelsplanning en daarmee inzet van passende HR-instrumenten. Duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers is daarbij een belangrijk speerpunt. De veranderende arbeidsmarkt maakt het des te belangrijker dat we ons als aantrekkelijke werkgever positioneren. Goed werkgeverschap is essentieel om onze medewerkers te faciliteren, zodat zij aan de veranderende eisen kunnen voldoen.

Voor de dienstverlening aan onze inwoners staan alle kanalen open. We maken wel steeds meer gebruik van het digitale kanaal. Hierdoor is het ook mogelijk tijd- en plaats onafhankelijk diensten te vragen en te leveren. Voor die optimale dienstverlening zetten we goede informatievoorziening en informatie infrastructuur in. Waar mogelijk maken we meer gebruik van beschikbare data, onder meer bij de ontwikkeling van beleid.

SAMEN BOUWEN AAN LINGEWAARD

Om de ontwikkeling naar nieuwe vormen van (digitale) dienstverlening te ondersteunen, hebben we een medewerker aangewezen die de rol van innovatie ambassadeur heeft gekregen. Deze ambassadeur is aangesloten bij landelijke en regionale initiatieven.

3) Kaderstelling van de gemeenteraad

De raad heeft aangegeven zich deze raadsperiode te willen bezig houden met enkele grote thema's of wel het aangeven van een richting op belangrijke dossiers. En vervolgens op grond hiervan een raadsagenda voor de komende vier jaar te willen opstellen. Deze agenda moet open en gericht op samenwerking zijn, niet alleen als college en raad, maar juist ook met inwoners, organisaties, verenigingen en ondernemers. Daarmee heeft dit een relatie met het aspect interactie dat we hiervoor hebben beschreven.

Wij stellen voor de volgende onderwerpen uit dit uitvoeringsprogramma op te nemen.

Omgevingsvisie

De omgevingswet treedt naar verwachting op 1 januari 2021 in werking. Deze wet biedt instrumenten om duidelijk te maken hoe wij omgaan met onze fysieke leefomgeving. Die instrumenten zijn een omgevingsvisie, een omgevingsplan en programma's. De wet veronderstelt een andere verhouding tussen sturing en invulling van de fysieke ruimte door het bestuur en vanuit 'de markt' en de inwoners. Het ambitieniveau van de omgevingsvisie maakt duidelijk hoe het bestuur die verhouding ziet: in welke mate het bestuur bepaalt en wat we overlaten aan initiatiefnemers en inwoners. Met de inwoners en de gemeenteraad gaan we het ambitieniveau bepalen en de keuzes maken die de rol van de gemeente invulling geeft (die rol kan overigens per thema of onderwerp verschillen). Daarmee wordt duidelijk wat de gemeente belangrijk vindt, wat ze actief ondersteunt, wat ze alleen maar procedureel begeleidt en wat ze niet wil en dus niet ondersteunt.

Bij de invoering van de omgevingswet besteden we ook aandacht aan de mogelijkheden om regelgeving gericht op verruiming van mogelijkheden voor inwoners en ondernemers uit te breiden.

Warmtevisie

Centraal in het duurzaamheidsbeleid staat het opstellen van een warmtevisie. Onder andere als kader voor een duurzame warmtevoorziening en om kansrijke woonwijken en gebieden te selecteren voor het aardgasloos maken van woningen of het verduurzamen van bedrijfsterreinen. Ook gaan wij werken aan

een nieuw beleidskader voor het grootschalig opwekken van energie en geven wij hiermee richting aan de aanpak die in regionaal verband zal plaatsvinden.

Afvalbeleid

In het 1e kwartaal 2019 wordt door de gemeenteraad het nieuwe afvalbeleid "Lingewaard Circulair & Duurzaam 2020-2025" vastgesteld. In dit (kaderstellend) beleid worden de milieudoelstellingen, de financiële kaders en het gewenste serviceniveau (de verwachte inspanning van de inwoners) vastgesteld. In het nieuwe afvalbeleid is hergebruik van afval en daarmee het stimuleren van de circulaire economie het uitgangspunt. Eind 2019 wordt de afvalstoffenverordening (door de gemeenteraad) en het uitvoeringsbesluit afvalstoffenverordening (door het college) vastgesteld. Hierin staat meer concreet hoe we huishoudelijk afval in het kader van duurzaamheid gaan inzamelen.

Intergemeentelijke samenwerking

Op basis van de door de raad vooraf gestelde kaders wordt de visie op intergemeentelijke samenwerking opnieuw geformuleerd. Dit sluit aan bij de nota Verbonden Partijen.

Beleidsontwikkeling

Op een aantal gebieden actualiseren we de komende jaren het bestaande beleid of stellen we soms nieuw beleid op. Bij belangrijke beleidsplannen willen we de raad van het begin af aan bij het proces betrekken. In het bijzonder om haar kaderstellende taak optimaal te kunnen uitvoeren. We denken daarbij aan de volgende plannen:

- Economisch beleidsplan
- Sociaal beleidsplan
- Landschapsontwikkelingsplan
- Nota wonen/woonvisie
- Beleidsplan sport en cultuur

Globale planning

We willen over de invulling en aanpak van deze raadsagenda in december 2018 afspraken met de agendacommissie maken. Voor de perioden waarin één en ander kan plaatsvinden hebben we hieronder een globale planning aangegeven.

Onderwerp	2018	2019	2020	2021
Omgevingsvisie				
Economische beleidsplan				
Nota wonen				
Sociaal beleidsplan				
Sportnota/Cultuurnota				
Landschapsontwikkelingsplan				
Afvalbeleid				
Warmtevisie				
Intergemeentelijke samenwerking				

III. Wat gaan we doen?

Bij de beschrijving van de activiteiten die we gaan ondernemen hanteren we dezelfde opbouw als het coalitieprogramma. We volgen daarmee de hoofdlijnen uit dit programma.

1) Bereikbaarheid

Ontsluiting

Lingewaard ligt centraal tussen de grote rivieren en de steden Arnhem en Nijmegen. En er komt steeds meer behoefte aan mobiliteit. Het verkeer op het regionale en lokale hoofdwegennet gaat na de komst van de doorgetrokken A15 fors veranderen. Het gemotoriseerde verkeer dat nu nog allemaal richting A325 en Pleyroute rijdt, zal straks voor een deel deze nieuwe verbinding gebruiken. Op basis van gedegen verkeersonderzoek en met behulp van het regionale verkeersmodel kunnen we allerlei infrastructurele en ruimtelijke ontwikkelingen doorrekenen voor de toekomst.

Uitvoering Gemeentelijk Mobiliteitsplan (GMP)

De verbetering van de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid heeft prioriteit. Het uitgangspunt voor de aanpak van de knelpunten op onze lokale infrastructuur is opgenomen in het in december 2017 vastgestelde Gemeentelijk Mobiliteitsplan. In het bijbehorende Maatregelenprogramma 2018 - 2028 zijn ruim zestig maatregelen/projecten benoemd die we in de

komende tien jaar wensen uit te voeren. In de Meerjarenbegroting is voor circa twintig maatregelen/projecten budget gereserveerd voor de periode 2018 - 2021. De voorbereiding/uitvoering van de meeste van deze maatregelen/projecten is in 2018 opgestart.

De komende jaren zal de uitvoering van de GMP-maatregelen worden doorgezet. Indien mogelijk worden de maatregelen uit het GMP gecombineerd met werkzaamheden op het gebied van Wegen, Groen en Riool tot integrale projecten. Niet alle nieuwe infrastructurele maatregelen zijn al opgenomen in het GMP. Als uit onderzoek blijkt dat dit nodig is, dan worden deze meegenomen bij de actualisatie van het GMP.

Naast de uitvoering van de maatregelen uit het GMP gaan we de komende coalitieperiode de volgende activiteiten ondernemen:

Actiepunt	Verbetering ontsluiting Lingewaard
Aanpak	- Verkeersonderzoek om doorgaand verkeer Huissen-Bemmel in beeld te brengen. Dit vormt de basis voor alle vervolgonderzoeken. Een haalbaarheidsonderzoek naar een extra ontsluiting is een van de mogelijke vervolgstudies. - Politiek lobby voor een extra ontsluiting A325 en verbetering aansluiting op de Pleyroute bij de Provincie Gelderland en de gemeenten Overbetuwe en Arnhem.
Resultaat	- Verkeersstromen zijn in beeld en vormen de basis voor toekomstige studies en maatregelen. - Verbetering ontsluiting Lingewaard op de A325 op de Regionale Bereikbaarheidsagenda van de Regio Arnhem-Nijmegen en de provincie Gelderland.
Planning 2018	Verkeersonderzoek doorgaand verkeer
Planning 2019	Lobby en opstarten eventuele vervolgstudies
Planning 2020	Lobby en haalbaarheidsstudie naar extra ontsluiting A325
Planning 2021/22	Lobby
Interactie	<u>Informerende</u> : de resultaten van de verkeersstudies worden openbaar gemaakt.

Actiepunt	Parallelweg langs A15
Aanpak	Verrichten haalbaarheidsstudie naar mogelijke varianten, met als ambitie een parallelweg langs de A15.
Resultaat	- Een haalbaarheidsstudie met een advies. - Een besluit over wel of geen parallelweg. - Start lobbytraject richting Rijkswaterstaat en provincie indien de parallelweg er moet komen.
Planning 2018	Haalbaarheidsstudie
Planning 2019	Besluit wel of geen parallelweg. Opstarten eventuele vervolgacties, waaronder mogelijk een lobby.
Planning 2020/21/22	Lobby
Interactie	<u>Geen rol</u> bij opstellen haalbaarheidsstudie, daarna <u>informer</u> en over de resultaten

Actiepunt	Aanpak Papenstraat Bemm
Aanpak	- Op basis van het verkeersonderzoek 'Ontsluiting bedrijventerrein Houtakker II' eerst een besluit nemen over de gewenste ontsluiting van het bedrijventerrein op het omliggende wegennet. - Na besluitvorming starten met de planvoorbereiding voor de aanpak van de Papenstraat.
Resultaat	- Een goede ontsluiting van bedrijventerrein Houtakker II. - Herinrichting van de Papenstraat.
Planning 2018	Verkeersonderzoek en besluit ontsluiting bedrijventerrein Houtakker II
Planning 2019	Uitvoeren procedures en vervolgacties m.b.t. ontsluiting Houtakker II Start probleemanalyse en ontwerpfase Papenstraat
Planning 2020	Bestekfase en procedures
Planning 2021	Uitvoering
Planning 2022	Afgerond
Interactie	<u>Adviseren vanaf het begin</u> : bewoners en belanghebbenden van de Papenstraat worden betrokken bij de probleemanalyse en ontwerpfase.

SAMEN BOUWEN AAN LINGEWAARD

Actiepunt	Fietspaden De Plak
Aanpak	We stellen een herinrichtingsvoorstel op voor fietsvoorzieningen op of naast de Plak. De uitvoering hiervan combineren we / stemmen we af met geplande rioolvervangingswerkzaamheden, groot onderhoud en de plannen van de A15. Er is een budget beschikbaar in het GMP. Dit is niet voldoende. Tijdens de planvoorbereiding wordt duidelijk hoeveel budget er nodig is. Dit kan tot aanvullende besluitvorming leiden.
Resultaat	Veilige fietsvoorzieningen op de Plak tussen de Deellaan het Airbornepad.
Planning 2019	- Ontwerpfase - Indien nodig aanvullende besluitvorming raad ivm uitvoeringsbudget
Planning 2020	Bestekfase en procedures
Planning 2021	Uitvoering
Interactie	<u>Adviseren vanaf het begin</u> : bewoners en belanghebbenden worden betrokken bij de ontwerpfase.

Actiepunt	Openhouden van verkeersveilige dijkwegen
Aanpak	- Na het opheffen van het motorverbod en het instellen van een 60 km/uur-regime op alle dijkwegen, wordt de verkeerssituatie op de dijken in 2018/2019 gemonitord. - Op basis van deze resultaten kan worden overwogen aanvullende maatregelen te treffen. Het treffen van maatregelen dient te worden afgestemd op de dijkverzwakingsplannen van Waterschap Rivierenland. - Op basis van een gedegen onderzoek brengen we de zwakke plekken in de dijklichamen rondom Lingewaard in beeld (ca. 25 km). Op basis hiervan stelt het Waterschap een plan van aanpak op. Uitvoering van dit plan zal plaatsvinden in 2023 - 2026.
Resultaat	Verkeersveilige dijkwegen.
Planning 2018/19	Monitoring
Planning 2020	Eventuele maatregelen
Interactie	<u>Adviseren aan het eind</u> : bewoners en belanghebbenden krijgen de mogelijkheid te reageren op het monitoringsonderzoek en worden betrokken bij eventuele maatregelen.

Actiepunt	Tweezijdige ontsluiting Essenpas
Aanpak	- In een verkeersstudie dienen de verkeerskundige effecten van meerdere varianten onderzocht te worden. - Op basis van de resultaten dient een keuze gemaakt te worden over de gewenste tweede ontsluiting van de woonwijk Essenpas.
Resultaat	Een tweezijdige ontsluiting Essenpas.
Planning 2020	Verkeersstudie
Planning 2021	Mogelijke uitvoering o.b.v. verkeersstudie
Interactie	<u>Adviseren vanaf begin:</u> Bewoners, wijkplatforms en belanghebbenden worden vanaf het begin betrokken bij de varianten in de verkeersstudie.

Actiepunt	Aanpak Kapelstraat-Hegsestraat Gendt
Aanpak	Analyse van de verkeerssituatie en verbetervoorstellen opstellen. Analyse loopt mee in het IGOP (Integraal Ontwikkelplan Gendt) dat in 2019 met de bewoners wordt opgesteld. Na besluitvorming kunnen de gewenste maatregelen worden uitgewerkt en uitgevoerd.
Resultaat	Een verkeersveilig kruispunt.
Planning 2019	Analyse verkeerssituatie en verbetervoorstellen formuleren.
Planning 2020	Mogelijke uitvoering verbetervoorstellen
Interactie	<u>Adviseren vanaf begin:</u> Bewoners, wijkplatforms en belanghebbenden worden betrokken bij de probleemanalyse.

SAMEN BOUWEN AAN LINGEWAARD

2) Woningbouw

We blijven ons inspannen voor een aantrekkelijk en gezond woonklimaat. We gaan meer bouwen in alle kernen van Lingewaard. Vooral voor starters en senioren en daarmee gericht op een betere doorstroming. Daarom gaan we ook door met het bouwen van woningen in de kleine kernen. Uitgangspunt is dat het programma voor het bouwen van 750 woningen versneld gerealiseerd wordt. Naast het uitvoeren van het lopende programma moeten er 250 extra woningen gebouwd worden. Voor het realiseren van de verschillende plannen werken we nauw samen met marktpartijen, coöperaties, provincie en regio. Om de versnelling te realiseren, is onze rol bij veel nieuwe projecten in eerste instantie die van aanjager en stimulator. Deze rol zal naar gelang een project vordert wijzigen. Het dynamische karakter van dit programma betekent tevens dat we plannen bij de eerstvolgende bijstelling verder kunnen concretiseren.

Actiepunt	Versnelling woningbouwprogramma
Aanpak	- Actualisatie woningmarktonderzoek Lingewaard. - Zoeken naar nieuwe locaties om doelen te halen: - o Brainstormsessie met interne en externe partijen om tot een concretisering te komen voor locaties en woningtypologie. - o Op grond hiervan maken we een notitie voor college en raad met per kern mogelijke locaties. - Maken bestuurlijke keuzes nieuwe locaties. - Waar mogelijk versnelling aanbrengen in (bestaande) plannen en projecten. Dit doen we onder meer door: - o Intensiveren van de monitoring van woningbouwprojecten. - o Nog frequenter in gesprek gaan met marktpartijen, corporaties, makelaars, vertegenwoordigers dorpsraden, regiogemeenten en provincie (belanghebbenden); zo mogelijk met een aanbod voor een bouwlocatie. - o Bij een groeimarkt zien we dat aannemers en projectontwikkelaars niet altijd interesse hebben in de moeilijkere woningbouwopgaven. Daarom willen we actief deze partijen benaderen om met hen hierover het gesprek aan te gaan. Hierdoor hopen we de eventuele obstakels te kunnen traceren om vervolgens deze weg te nemen. - o "Voorzienbaarheid" opnemen in overeenkomsten. Projecten dienen binnen drie jaar gestart te worden anders vervalt het recht om te bouwen. Het doel hiervan is de om langlopende plannen te versnellen. In de plancapaciteit rekening houden met vertraging en/of geen doorgang vinden van een deel van de woningbouwplannen. - o Ontsluiting woningbouwlocaties/mobiliteit Lingewaard in beeld brengen. - o Inzet extra formatie (juridisch, ruimtelijke ordening, projectleider, mobiliteit).
Resultaat	- Actueel inzicht in woningbouw behoefte en woningmarkt. - Beter inzicht in knelpunten van lopende projecten. - Versnelde oplevering. - Toevoegen van nieuwe woningbouwlocaties/projecten. - Uiteindelijk toevoegen 1000 woningen tot en met 2022.
Planning 2018	- Actualisatie woningmarktonderzoek - Brainstormsessie - Intensivering monitoring - Gesprekken stakeholders - Maken bestuurlijke keuzes - Voorzienbaarheid opnemen in overeenkomsten
Planning 2019	- Woningmarkt onderzoek gereed - Starten nieuwe projecten - Gesprek met raad over uitkomsten en maken bestuurlijke keuzes; - Inzet extra formatie
Planning 2020/21/22	- Projecten monitoren - Woningbouwplannen realiseren.
Interactie	<u>Adviseren vanaf het begin:</u> Corporaties, zorgpartijen, vertegenwoordigers uit de kernen betrekken wij vanaf het begin in de adviesfase bij alle plannen. <u>Samenwerken:</u> Met aannemers in gesprek over (on)mogelijkheden t.a.v. woningbouwplannen. <u>Informerend:</u> We gaan met ontwikkelaars, marktpartijen aan het begin van de projectfase in gesprek.

Actiepunt	Woningbouw specifieke doelgroepen: starters, ouderen, flexibele woonvormen, vestigers (wervende woonmilieus)
Aanpak	- Vraag naar behoefte van de specifieke doelgroepen meenemen in woningmarktonderzoek. - Met specifieke doelgroepen gaan we in gesprek over hun wensen en belangen. Specifiek doelgroepen zijn bijvoorbeeld potentiële bewoners van tiny houses, tijdelijke huisvesting, "zelfbouwers", potentiële bewoners uit steden die willen wonen in Lingewaard (forenzen), meegroeiwoningen, meergeneratiewoningen, kangoeroewoningen. Dit doen we door bijeenkomsten te organiseren voor deze doelgroepen. - Om partijen enthousiast te krijgen voor wervende woonmilieus gaan we in gesprek. Mogelijkheden overleggen met corporaties om starters een contract voor bepaalde tijd aan te bieden, bijvoorbeeld door in de prestatieafspraken hiervoor een pilot te starten.
Resultaat	- Inzicht in behoefte. - Uitgangspunten voor nieuwe plannen, met daarin een grotere diversiteit aan woningen die aansluit bij de behoefte. - Prestatieafspraken met corporaties over starters m.b.t. tijdelijke contracten en tijdelijke woningen.
Planning 2018	- Onderzoek naar behoefte - Start overleggen partijen - Gesprek regio wervend woonmilieu - Prestatieafspraken
Planning 2019	- Behoeft in beeld - Bestuurlijk keuzes - Behoeft meenemen in projecten - Planvorming - Prestatieafspraken
Planning 2020	Planvorming en bestemmingsplanprocedures
Planning 2021	Planvorming, bestemmingsplanprocedures en start realisatie
Planning 2022	Oplevering
Interactie	<u>Adviseren vanaf het begin:</u> Doelgroepen, maatschappelijke organisaties en corporaties vragen (als onderdeel van het woningmarktonderzoek) om input te leveren.

Actiepunt	Realiseren, versnellen woningbouwprojecten
Aanpak	- Er wordt al op veel plekken gebouwd in Lingewaard. Dit overzicht leent zich er niet voor om van alle woningbouwprojecten een uitputtend overzicht op te nemen. We beperken ons hier tot het noemen van (een) nieuw(e) project(en) per kern. De projecten die gepland zijn en waarvoor het bestemmingsplan is vastgesteld noemen we hier niet. - Daarnaast gaan we in Bemm, Angeren, Haalderen, Gendt en Doornenburg in 2018/2019 starten met zoeken naar nieuwe woningbouwlocaties. Zie ook het actiepunt versnellen woningbouwprogramma.
Resultaat	Gerealiseerde woningbouwprojecten.
Project	Huissen: Bloemstraat, Driegaarden, Polseweg
Planning 2018	Planvorming. Aanwijzen projectleider Polseweg
Planning 2019	Planvorming Bestemmingsplan (Driegaarden, Bloemstraat)
Planning 2020	Bestemmingsplan en procedures
Planning 2021	Start uitvoering en oplevering
Planning 2022	Oplevering

SAMEN BOUWEN AAN LINGEWAARD

Actiepunt	Realiseren, versnellen woningbouwprojecten
Project	Bemmel: Plakse Wei en nieuwe uitbreidingswijk
Planning 2018	- Opstellen notitie - Maken bestuurlijke keuzes - Bestemmingsplan Plakse Wei
Planning 2019	- Start overleggen partijen - Start uitvoering Plakse Wei
Planning 2020	- Planvorming en onderzoeken en bestemmingsplanprocedures - Oplevering Plakse Wei
Planning 2021	- Planvorming, onderzoeken bestemmingsplanprocedures en start uitvoering
Planning 2022	Oplevering
Project	Gendt: Vleumingen-West
Planning 2018	Planvorming en onderzoek
Planning 2019	- Bestemmingsplan en procedures - Start uitvoering
Planning 2020	Oplevering
Project	Doornenburg: Plan Groenestraat
Planning 2018	Overeenstemming partijen
Planning 2019	- Bestemmingsplan en procedures - Start uitvoering
Planning 2020	Oplevering
Project	Haalderen: Mariaplein
Planning 2018	- Overleg Waardwonen Mariaplein - Overleg Haalderen leeft
Planning 2019	- Bestuurlijk keuzes - Bestemmingsplanprocedure
Planning 2020	Oplevering
Project	Angeren: Sportpark de Poel
Planning 2018	- Behoeft onderzoek - Principebesluit de Poel
Planning 2019	- Bestemmingsplan en procedures de Poel - Start uitvoering de Poel
Planning 2020	Oplevering de Poel
Interactie	<u>Informer en adviseren:</u> Bij alle projecten varieert de interactie met betrokken partijen tussen over het algemeen informeren en adviseren. Afhankelijk van de fase waarin een project verkeert kan dit wijzigen.

3) Bedrijvigheid

Het MKB is een belangrijke pijler van onze lokale economie. Daarom willen we het ondernemersklimaat voor het MKB verbeteren. Als aanvulling op het huidige beleid zetten we vooral in op goede dienstverlening aan ondernemers, met name in het midden en klein bedrijf (MKB). Naast de verkoop van bedrijfskavels zetten wij in op betere communicatie en kortere lijnen met ondernemers, gemeente en ODRA als uitvoerende dienst. Ons motto daarbij is goede communicatie, meedenken met initiatiefnemers, aandacht voor ondernemerschap.

Actiepunt	Verbetering dienstverlening aan ondernemers
Aanpak	Uitbreiding en verbetering dienstverlening aan ondernemers door een plan van aanpak op te stellen om de dienstverlening aan ondernemers gericht en merkbaar te verbeteren. Daar maken de volgende aspecten deel van uit: - Incompany workshop (incl. medewerkers van externe uitvoeringsorganisaties) 'de ondernemende medewerker'. - Actieve deelname in het project 'effectieve dienstverlening'. - Interne adviesgroep ondernemersinitiatieven. - 'Rode loper aanpak', d.w.z. dat bij grondverkoop de potentiële koper van begin tot einde aan de arm wordt meegenomen. Van oriënterend gesprek tot aan gereedstaand pand. Deze aanpak wordt zoveel mogelijk gehanteerd door de gemeente zelf, maar ook door de externe organisaties die in opdracht van de gemeente diensten uitvoeren. - Meer structurele momenten met ondernemend Lingewaard. - Bedrijfsbezoeken met college en raad; i.s.m. de te vormen raads werkgroep. - Gezamenlijke aanpak winkelgebieden. - We gaan meer ruimte geven aan ondernemers door het verminderen van regeldruk bij het realiseren van plannen en initiatieven.
Resultaat	Een ruim voldoende score uit de enquête van MKB-Vriendelijkste gemeenten van Gelderland.
Planning 2018	- Opstellen plan van aanpak, starten met de volgende aspecten: - Deelname in project effectieve dienstverlening. - Structurele momenten met ondernemend Lingewaard inplannen. - Starten bedrijfsbezoeken.
Planning 2019	Vervolg uitvoeren plan van aanpak: - Incompany workshop. - Interne adviesgroep ondernemersinitiatieven. - Uitrollen rode loper aanpak.
Planning 2020/21/22	Uitvoeren plan van aanpak
Interactie	<u>Informeren</u>: lokale ondernemers maken deel uit van de workshop, op bezoek bij lokale ondernemers, structurele aandacht momenten voor en met topondernemers, enquête MKB vriendelijkste gemeente bij ondernemers in Lingewaard. <u>Samenwerken</u>: structurele overleggen met lokale ondernemers (-groepen), samen met winkeliersverenigingen komen tot gezamenlijke plannen voor de winkelgebieden Huissen/Bemmel/Gendt waarbij nader wordt ingezoomd op het onderscheidend vermogen van het winkelgebied.

SAMEN BOUWEN AAN LINGEWAARD

Actiepunt	Aantrekkelijke vestigingsmilieus realiseren en behouden: bedrijventerreinen
Aanpak	- Realiseren Lingewaardse bedrijfsinvesteringszones. De Lingewaardse BIZ bestaan uit maatwerk per terrein en zijn gericht op samenwerking. Bedrijven reserveren middelen die ten goede komen aan de terreinen. Per terrein gaan wij opinieiders zoeken en rond een gezamenlijk thema aan de slag. Op het ene terrein kan dit duurzaamheid zijn (bijv. zonnepanelen) op de andere veiligheid, etc. Ondernemers moeten zich gezamenlijk verantwoordelijk voelen, zich organiseren. - Revitalisering van bedrijventerreinen. Het streven is om bedrijfslocaties aan de Polseweg te transformeren in o.a. woningbouw. De Houtakker I, bedrijventerrein Gendt, Bommel en Pannenhuis vertonen verouderingsverschijnselen. Om deze terreinen kwalitatief op orde te houden/brengen zullen revitaliserings opgezet worden te beginnen bij de Houtakker I.
Resultaat	- Een beter georganiseerd bedrijfsleven, dat meer verantwoordelijkheid heeft en neemt voor de kwaliteit van de bedrijventerreinen en daar ook middelen voor over heeft. - Revitalisering verouderde bedrijventerreinen
Planning BIZ 2018	- Voorbereidingen
Planning BIZ 2019	- Plan van aanpak - Werven opinieleiders per terrein.
Planning BIZ 2020	Houtakker I (mogelijk samen met HA II)
Planning BIZ 2021/22	Afhankelijk van initiatieven uit bedrijfsleven
Revitalisering 2018	- Gevel en voor terreinenaanpak - Duurzaamheids aanpak - Infrastructuur/groen
Revitalisering 2019	- Houtakker I start
Revitalisering 2020	Houtakker I uitvoering in samenhang met Houtakker II
Revitalisering 2021	Bedrijventerrein Gendt Bommel start
Revitalisering 2022	Bedrijventerrein Gendt Bommel uitvoering
Interactie	Samenwerken: Voor de bedrijveninvesteringszones vergt de invoering intensieve contacten met (het georganiseerd) bedrijfsleven, met name met de opinieleiders. Dergelijke initiatieven vallen of staan met draagvlak onder ondernemers: van, voor en door ondernemers. Adviseren vanaf het begin: Als primaire gebruikers van terreinen, zijn ondernemers prima in staat om deel te nemen aan brainstormsessies e.d. om eerst een analyse te maken van problemen maar ook om concrete verbeteringen voor te stellen en uit te voeren.

Actiepunt	Acquisitie bedrijventerreinen
Aanpak	- Marketing versterken door verbeteren websites bedrijventerreinen en NEXTgarden, regionaal adverteren, bezoek aan beurzen, inzet externe bedrijfsmakelaar. - Acquisitie optimaliseren onder andere door een meer proactieve houding en de 'rode loper'-aanpak.
Resultaat	- Vergroten bekendheid van Lingewaard als prima vestigingslocatie en daardoor meer acquisitie- en verkoopgesprekken. - Stijgende verkoop bedrijfskavels. Gezien de economische groei en marketing inspanningen verwachten wij tussen nu en 4 jaar voor Houtakker II 75-85%, Pannenhuis II 50-75% en Agropark 25-50% te hebben verkocht.
Planning 2018	- Nieuwe websites operationeel - Externe bedrijfsmakelaar inschakelen
Planning 2019	- Voortzetting beleid - Verkoop kavels
Planning 2020	- Monitoring beleid en wellicht aanpassing - Verkoop kavels
Planning 2021/22	- Voortzetting beleid - Verkoop kavels
Interactie	<u>Samenwerken</u>: potentiële kopers <u>Informeren</u>: Accountmanager bedrijven, gebiedsmakelaar NEXTgarden, externe bedrijfsmakelaar.

Actiepunt	Snel internet buitengebied
Aanpak	De aanleg van snel internet in het buitengebied is een aangelegenheid van marktpartijen. Wij blijven stimuleren dat er glasvezel komt. We scheppen heldere voorwaarden zodat het voor iedereen mogelijk wordt om aan te sluiten. We houden toezicht op de uitvoering. Wij informeren de inwoners gedurende het hele proces.
Resultaat	Snel internet voor het hele buitengebied.
Planning 2018	Uitvraag en planning
Planning 2019	Realisatie van het netwerk
Planning 2020	Afgerond
Interactie	<u>Informeren</u> : Het uitrollen van snel internet is vooral een marktinitiatief. Zij zullen voornamelijk interacties hebben met consumenten en bedrijven.

SAMEN BOUWEN AAN LINGEWAARD

Actiepunt	Bevorderen werkgelegenheid voor mensen die minder gemakkelijk aan een baan kunnen komen (Aansluiting Arbeidsmarkt onderwijs)
Aanpak	- In diverse sectoren zoals techniek, transport, zorg, tuinbouw worden personeelstekorten kwantitatief of kwalitatief verwacht. De aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs is een thema dat bij voorkeur bovenlokaal moet worden opgepakt. Het Werkgevers Servicepunt is daarbij een van onze partners. Onze aanpak bestaat uit de volgende onderdelen: - Expliciet aandacht vragen voor dit thema in het regionaal portefeuillehoudersoverleg economie, o.a. door de profilering van technische beroepen bij scholieren, het versterken van opleidingen en vraag en aanbod naar stageplaatsen. - Actieve deelname aan Betuwe on Stage. - Themasessies met o.a. ondernemers uit specifieke sectoren: tuinbouw, logistiek, bouw, etc. - Jaarlijks wordt er regionaal een logistieke dag georganiseerd bij bedrijven (voor scholieren en ouders).
Resultaat	Betere aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs.
Planning 2018/19/20/21/22	Permanent/structureel
Interactie	<u>Samenwerken, informeren, adviseren</u> : Er zijn veel spelers die bij dit actiepunt een rol spelen. Deze worden op verschillende manieren betrokken.

Actiepunt	Herstructurering Rietkamp en Leutensche Leigraaf
Aanpak	Verkenning ontwikkelingsrichtingen welke op de langere termijn kansrijk zijn. Afhankelijk van de uitkomsten wordt beoordeeld of een actualisatie van de visie nodig is.
Resultaat	Nieuwe visie op herstructurering van deze tuinbouwgebieden.
Planning 2018	Verkennen ontwikkelingsrichtingen
Planning 2019	Zo nodig actualiseren visie
Interactie	<u>Geen rol</u> bij verkenning. Bij een eventuele actualisatie worden belanghebbenden en instanties betrokken.

Actiepunt	Versterken recreatie & toerisme
Aanpak	Uitvoering geven aan het actieplan zoals opgesteld in de nota Toerisme Recreatie 'Betuwe, een dijk van een landschap'. Inspelen op actuele ontwikkelingen. 1. Recreatieve fietsroutes - Bij externe partijen stimuleren dat er nieuwe routes ontwikkeld worden. - Bestaande fietsroutenetwerk uitbreiden. 2. Wandelkeuzenetwerk - Samen met gemeente Overbetuwe, Uiterwaarde projectplan opstellen voor cofinanciering bij provincie. - Recreanten-wandelnetwerk vragen naar bijzondere ommetjes. 3. Voetveer Bemmell - Ooij - Samen met gemeente Berg & Dal uitvoering geven aan het haalbaarheidsonderzoek. - Op zoek naar een exploitant voor het voetveer. - Burgerwerkgroepen aan beide zijden van het water in het proces meenemen. 4. Campagneboard De Betuwe - 2 x per jaar een overleg met toeristische ondernemers en ondernemersverenigingen, - 1 x per jaar een overleg met alle campings. 5. Mauritslinie zichtbaar maken - Met gemeente Zevenaar en Berg & Dal een projectplan opstellen voor co-financiering bij provincie. - Landschapshistoricus bij het project betrekken. 6. Herinneringstoerisme - Uitvoering geven aan en faciliteren 75 jaar Marketgarden en met name de periode tussen Market Garden en de bevrijding in mei '45. 7. Vestiging van een economische trekker (hotel/congres/wegrestaurant) bij de oprit A15. We gaan samen met externe expertise de mogelijkheden voor een hotel onderzoeken en realiseren.
Resultaat	- Meer bezoekers/recreanten naar De Betuwe. - Realiseren van een economische trekker. - Realiseren van meer fietsroutes.
Planning 2018	Starten met: - Fietsroutenetwerk - Wandelkeuzenetwerk - Voetveer Bemmell - Ooij - Campagneboard De Betuwe 58 routes
Planning 2019	Starten met: - Herinneringstoerisme - Vestiging van een economische trekker 60 routes
Planning 2020	Starten met: Mauritslinie zichtbaar maken 62 routes
Planning 2021	64 routes
Planning 2022	66 routes
Interactie	Voor de verschillende onderdelen wordt interactie gepleegd op het niveau van: <u>Informereren</u> <u>Adviseren</u> <u>Samenwerken</u> Doelgroepen die hiervoor in beeld zijn de volgende (per onderdeel): 1. RBT KAN, VVV, Park Lingezegen 2. Uiterwaarde, gemeente Overbetuwe, recreanten 3. Burgerwerkgroepen, gemeente Berg & Dal en Nijmegen 4. Toeristische ondernemers en ondernemersverenigingen, RBT KAN 5. Gemeente Zevenaar en Berg & Dal

SAMEN BOUWEN AAN LINGEWAARD

4) Duurzaamheid

De energietransitie is één van de grootste opgaven voor de komende jaren. Woonwijken moeten van het aardgas af, bedrijven en inwoners moeten verduurzamen. Wij zullen in de regio steeds meer het grootschalig opwekken van duurzame energie mogelijk maken. De opgave is groot, maar er liggen ook veel kansen in Lingewaard om initiatieven slim te combineren.

Om onze ambities te realiseren en onze rol in de regio te pakken, focussen wij ons de komende jaren op:

- Het goede voorbeeld geven.
- Warmtetransitievisie opstellen en voorbereiding van gasloos maken kansrijke woonwijken.
- Kader stellen voor grootschalige duurzame opwek en ontwikkeling van projecten.
- Concrete stappen richting regionaal warmtenet.
- Stimuleren energiebesparing door inwoners en bedrijven (behalen van minimaal 1,5% per jaar). Wij blijven doorgaan met het energieloket en 'de knop om'.
- Wij ondersteunen inwonersinitiatieven en faciliteren initiatieven vanuit het bedrijfsleven.

Actiepunt	Verduurzaming eigen gebouwen – het goede voorbeeld geven
Aanpak	- Plan van aanpak energie besparende en energie opwekkende maatregelen voor de gebouwen van de gemeente via regulier onderhoud en extra ingrepen. - Plan voor zonnepanelen voor eigen gebouwen met concrete doelstelling voor het aantal panelen in 2022. - Pilot: wij leggen op 5 gemeentelijke gebouwen minimaal 2.500 zonnepanelen. - Evaluatie revolverend fonds sportaccommodaties. - Plan van aanpak energieneutrale gemeentelijke organisatie.
Resultaat	- Alle gemeentelijke gebouwen zijn verduurzaamd naar minimaal label B. - Opwek duurzame energie op daarvoor geschikte eigen gebouwen.
Planning 2018	Plan van aanpak energie besparende en energie opwekkende maatregelen voor de gebouwen van de gemeente via regulier onderhoud en extra ingrepen. Evaluatie revolverend fonds sportaccommodaties
Planning 2019	Plan voor zonnepanelen voor eigen gebouwen met concrete doelstelling voor het aantal panelen in 2022 Pilot: wij leggen op 5 gemeentelijke gebouwen minimaal 2.500 zonnepanelen
Planning 2020	Plan van aanpak energieneutrale gemeentelijke organisatie
Planning 2021	
Planning 2022	Alle gebouwen minimaal label B
Interactie	<u>Samenwerken, adviseren vanaf het begin</u> : Overleg met de gebruikers van de gebouwen.

Actiepunt	Energieneutraal (glas)tuinbouwgebied
Aanpak	- Monitoringsysteem energieprestaties - Onderzoek windturbines Bergerden (slagschaduw, natuur) - Routekaart energieneutraal NEXTgarden - Onderzoek Hoge Temperatuur Opslag (HTO) - Onderzoek geothermie - Onderzoek uitrol warmtenet als onderdeel van de regionale energiestrategie (RES)
Resultaat	Een energieneutraal tuinbouwgebied NEXTgarden in 2025.
Planning 2018	- Monitoringsysteem energieprestaties - Onderzoek windturbines Bergerden (slagschaduw, natuur)
Planning 2019	- Routekaart energieneutraal NEXTgarden - Onderzoek HTO - Onderzoek geothermie - Onderzoek uitrol warmtenet als onderdeel van de regionale energiestrategie (RES)
Planning 2020	- Concrete stappen (afhankelijk uitkomst onderzoeken)
Interactie	<u>Samenwerken, adviseren vanaf het begin:</u> Overleg met de betrokken tuinders (organisaties)

Actiepunt	Aardgasloze wijken in Lingewaard
Aanpak	- Warmtetransitievisie voor de hele gemeente. - Zilverkamp is de eerste Lingewaardse 'Wijk van de toekomst'. Opstellen van een transitieplan voor realiseren van duurzame warmtevoorziening in samenwerking met bewoners en betrokken partijen. - Transitiefonds duurzaamheid instellen. - Aan de slag met de eerste kansrijke wijken.
Resultaat	- Plan van aanpak om Lingewaardse wijken van het aardgas af te halen. - In Zilverkamp concrete stappen voor duurzame warmtevoorziening en energiebesparing.
Planning 2019	Warmtetransitievisie voor de hele gemeente Zilverkamp is de eerste Lingewaardse 'Wijk van de toekomst'. Opstellen van een transitieplan voor realiseren van duurzame warmtevoorziening in samenwerking met bewoners en betrokken partijen Transitiefonds duurzaamheid instellen.
Planning 2020/21/22	Aan de slag met de eerste kansrijke wijken.
Interactie	<u>Samenwerken, adviseren vanaf het begin:</u> Overleg met betrokken bewoners en organisaties. Vulling transitiefonds vanuit projecten grootschalige energieopwek, (revolverend) gebruik inwoners, initiatieven en organisaties.

SAMEN BOUWEN AAN LINGEWAARD

Actiepunt	Grootschalige energieopwekking, opslag en -distributie
Aanpak	- Onderzoeken in regionaal verband. - De haalbaarheid van grootschalige energieopwekking. - De mogelijkheden van geothermie als warmtebron en van Hoge Temperatuur Opslag. (HTO). Concreet vertalen naar wind- en zonne-energieprojecten in het kader van een gezamenlijke Regionale Energiestrategie (RES). - Inzetten voor een openbaar regionaal warmtenet, uitgaand vanuit warmtenetwerk NEXTgarden naar omliggende gebieden (hiervoor kan het nodig zijn om een Lingewaards warmtebedrijf op te richten).
Resultaat	- Bij geschiktheid businesscases HTO en geothermie. - Realisatie windturbines en zonneparken in Lingewaard. - Businesscase voor uitrol warmtenet. - Transitiefonds duurzaamheid instellen.
Planning 2018	- Onderzoek naar de haalbaarheid van grootschalige energieopwekking - Inzetten voor een openbaar regionaal warmtenet, uitgaand vanuit warmtenetwerk NEXTgarden naar omliggende gebieden (hiervoor kan het nodig zijn om een Lingewaards warmtebedrijf op te richten)
Planning 2019	- Onderzoek naar de haalbaarheid van grootschalige energieopwekking - De mogelijkheden van geothermie als warmtebron en van Hoge Temperatuur Opslag - Concreet vertalen naar wind- en zonneenergieprojecten in het kader van een gezamenlijke Regionale Energiestrategie (RES) - Inzetten voor een openbaar regionaal warmtenet, uitgaand vanuit warmtenetwerk NEXTgarden naar omliggende gebieden (hiervoor kan het nodig zijn om een Lingewaards warmtebedrijf op te richten)
Planning 2020	- Concreet vertalen naar wind- en zonneenergieprojecten in het kader van een gezamenlijke Regionale Energiestrategie (RES) - Inzetten voor een openbaar regionaal warmtenet, uitgaand vanuit warmte-netwerk NEXT-garden naar omliggende gebieden (hiervoor kan het nodig zijn om een Lingewaards warmtebedrijf op te richten)
Planning 2021/22	- Inzetten voor een openbaar regionaal warmtenet, uitgaand vanuit warmte-netwerk NEXT-garden naar omliggende gebieden (hiervoor kan het nodig zijn om een Lingewaards warmtebedrijf op te richten)
Interactie	<u>Samenwerken, informeren vanaf het begin:</u> Overleg met betrokken organisaties

5) Sociale samenhang

We bouwen samen met inwoners en maatschappelijke partners aan een samenleving waarin iedereen zijn of haar leven op een prettige manier en naar eigen keuze kan invullen. Daarmee creëren wij een aantrekkelijk sociaal leefklimaat waarin iedereen kan meedoen. Waar voor iedereen plaats is en waar iedereen oog heeft voor een ander. 'In Lingewaard kijken we naar elkaar om' is dan ook ons motto. Om dat te bereiken, investeren we ook in vernieuwing van het sociaal domein. We zorgen voor een herkenbare lokale toegang voor inwoners (gebiedsgericht werken). We herkennen signalen en pakken die zo vroeg mogelijk op (preventie). En we zorgen voor een gezamenlijke aanpak en nieuwe werkwijze met partnerorganisaties (samenwerking). Op die manier komt de regie bij de inwoner, activeren we het netwerk rond die inwoner en realiseren we de zorg dichterbij de inwoner. Voorzieningen op het gebied van zorg en welzijn, onderwijs, sport en cultuur richten zich op het versterken van de sociale samenhang.

a. Zorg

Actiepunt	Ondersteuning mantelzorgers en vrijwilligers. Ouderen langer thuis wonen.
Aanpak	Mantelzorgers: - Er worden meer thema- en trainingsbijeenkomsten voor mantelzorgers in de kernen georganiseerd. We richten ons daarbij ook op jonge mantelzorgers en organiseren voorlichting via scholen. - We bieden mogelijkheden voor (korte) opvang in de kernen (respijtzorg). Vrijwilligers: - We zetten in op slimme manieren om vrijwilligers te werven en de 'zilveren kracht' te benutten. Ouderen: - We vergroten de bekendheid over (creatieve) woonaanpassingen (domotica) en creëren een passend woonaanbod voor ouderen. - We zorgen samen met lokale organisaties en verenigingen voor voldoende preventieve activiteiten.
Resultaat	- Mantelzorgers worden goed ondersteund en raken niet/minder snel overbelast. - Vrijwilligers worden op een slimme manier geënthousiasmeerd om zich in te zetten voor het verbeteren van hun leefomgeving. - Ouderen worden goed ondersteund en kunnen gelukkig oud worden in de eigen vertrouwde omgeving. We voorkomen eenzaamheid. - Formele en informele zorg en ondersteuning zijn goed op elkaar aangesloten. - Zorg en ondersteuning zijn goed vindbaar en toegankelijk voor onze inwoners.
Planning 2018	Uitvoering actieplan MVO
Planning 2019	- Uitvoering actieplan MVO - Plan van aanpak respijtzorg - Voorlichting domotica ouderen
Planning 2020	Uitvoering actieplan MVO
Planning 2021/22	- Uitvoering actieplan MVO - Andere vorm mantelzorgcompliment
Interactie	<u>Samenwerken</u>

SAMEN BOUWEN AAN LINGEWAARD

Actiepunt	Kinderen en jongeren: samenwerkingspartners en preventie, 'zorg met verblijf' voorkómen.
Aanpak	- Organisaties, vindplaatsen en voorliggend veld/basisvoorzieningen werken samen om tot goede oplossing van vraagstukken te komen: betrokkenen hebben 'eigenaarschap'. - Werken op basis van het plan van de inwoner. - We zorgen samen voor inzicht, overzicht en analyse van informatie.
Resultaat	- We verminderen en voorkomen zwaar gespecialiseerde jeugdhulp door o.a. - o Verminderen aantal uithuisplaatsingen - o Verminderen en/of verkorten 'verblijf' - Versterken lokale preventieve ondersteuningsstructuur.
Planning 2018	- Verlenging samenwerking gedragswetenschapper Jeugd en met JongerenNetwerk - Start interventieteam in samenhang met Jeugdgroepenoverleg
Planning 2019	- Sturen op het plan van de mensen zelf volgens nieuwe werkwijze bij complexe casussen - Analyse zwaar gespecialiseerde jeugdhulp met uithuisplaatsingen en 'verblijf' - Versterken preventie door toevoeging ontbrekende schakels in basisvoorziening
Planning 2020	- Samenwerking 'vindplaatsen' en basisvoorzieningen op gebiedsniveau - Monitoring op alle plannen (evaluatie en borging)
Planning 2021/22	- Monitoring op alle plannen - Evaluatie samenwerking
Interactie	<u>Samenwerken</u>

b. Onderwijshuisvesting

Actiepunt	Aanpassen schoolgebouwen
Aanpak 1	Opstellen meerjarig Integraal Huisvestingsplan (IHP) Onderwijs voor het opknappen en verduurzamen van schoolgebouwen. Er heeft een integrale schouw plaatsgevonden van de schoolgebouwen, met inachtneming van de bouwstenennotitie die door de raad is vastgesteld. De uitkomsten van de bouwkundige schouw zijn besproken met de schoolbesturen. Aanpak komende jaren: - o Samen met de besturen worden voorkeursscenario's voor de aanpak van de schoolgebouwen onderzocht. - o Er wordt een financiële paragraaf opgesteld met een uitvoeringsschema. - o Samenvoegen tot het IHP voor de onderwijshuisvesting.
Aanpak 2	Afronding renovatie scholencomplex Ot en Sienpad Huissen en uitbreiding PRO college in Bemmelen.
Resultaat	Schoolgebouwen die aan de eisen voor modern onderwijs voldoen.
Planning aanpak 1 2018	Bouwstenen notitie
Planning aanpak 2 2018	- Ot en Sienpad Renovatie afgerond. - PRO college besluitvormig gemeente
Planning aanpak 1 2019	IHP / uitvoering
Planning aanpak 2 2019	De werkzaamheden voor PRO college worden in 2019 opgestart en zo mogelijk ook afgerond
Interactie	<u>Samenwerken</u> : met schoolbesturen voorkeursscenario's opstellen.

c. Sport

Actiepunt	Stimuleren Open Club gedachte zodat verschillende groepen samen gebruik kunnen maken van aanwezige sportvoorzieningen (bijvoorbeeld 'jaarrond veld')
Aanpak	- Ondersteuning initiatieven van de clubs - Ondersteuning bij indienen en behandelen subsidie aanvragen - Ondersteunen bij delen van goede voorbeelden - Bij renovatie en onderhoud rekening houden met deze ontwikkeling - Koppeling met de omgevingswet - Aandacht voor 'sport is voor iedereen' - De 'Open Club' gedachte een prominente plek geven in de te actualiseren Sportnota
Resultaat	Alle clubs zijn op de hoogte van de 'Open Club' gedachte en de clubs nemen zelf initiatief om zich meer open te stellen.
Planning 2018	Informeren en initiatieven ondersteunen. Nu bij 7 clubs en daarnaast diverse kleinere projecten.
Planning 2019	Informeren en nieuwe initiatieven ondersteunen
Planning 2020	- Informeren en nieuwe initiatieven ondersteunen - 'Open Club' gedachte prominente plaats in Sportnota
Planning 2021/22	Informeren en nieuwe initiatieven ondersteunen
Interactie	<u>Informeren</u> van clubs over kansen, mogelijkheden en goede voorbeelden door gemeente in samenwerking met Lingewaard Sport! en Sport en Cultuur Coaches. Clubs nemen vervolgens het initiatief en gemeente ondersteunt daar waar nodig (meedenken, meewerken, financieel). Samenwerken is bij dit onderwerp van cruciaal belang.

Actiepunt	Zwem- en bewegingsonderwijs
Aanpak	- Zwemonderwijs: Onderzoeken of het nodig is om de regeling voor tegemoetkoming in het zwemonderwijs uit te breiden. Dit doen we door intern in beeld te brengen wat de mogelijkheden nu zijn. Met organisaties (bijvoorbeeld SWL/Vluchtelingenwerk/stichting Leergeld) in beeld brengen of er behoefte is aan uitbreiding van deze mogelijkheden. Als dat zo is, een voorstel uitwerken hoe hiermee om te gaan (dit zou wellicht via stichting Leergeld kunnen). - Bewegingsonderwijs: Uit preventieoverwegingen door het samenbrengen van de verschillende partijen, het bewegingsonderwijs stimuleren. Eerst intern polsen wat behoeften/ideeën zijn en vervolgens in gesprek met onderwijs, Lingewaard Sport! en sport en cultuur coaches om te bespreken hoe we kunnen stimuleren.
Resultaat	- Zwemonderwijs: Afhankelijk van de onderzoeksresultaten. - Bewegingsonderwijs: Afhankelijk van de behoeften en ideeën.
Planning 2019	Onderzoek mogelijkheden.
Planning 2020	Besluit over vervolgacties.
Interactie	<u>Samenwerken</u> : Met de betrokken partijen

SAMEN BOUWEN AAN LINGEWAARD

Actiepunt	Permanente voorziening gymonderwijs Huissen (OBC)
Aanpak	In het kader van de actualisering van het accommodatiebeleid wordt een voorstel voor oplossingsrichting opgesteld. Het OBC in Huissen heeft nu de beschikking over een tijdelijk gymlokaal. In het kader van de actualisering van het accommodatiebeleid wordt een voorstel voor oplossingsrichting opgesteld. Hierin zal het OBC ook meegenomen worden.
Resultaat	Permanente voorziening
Planning 2019	Voorstel gereed
Interactie	<u>Samenwerken</u> : met de betrokken partijen

Actiepunt	Oplossing accommodatie probleem turnvereniging SGS
Aanpak	Voorlopig kan de turnvereniging gebruik blijven maken van de Aloysiuslocatie. Er wordt in het kader van de actualisering van het accommodatiebeleid een definitieve oplossing gezocht.
Resultaat	Tijdelijke accommodatie voor SGS.
Planning 2018	Onderzoek oplossingsmogelijkheden
Planning 2019	- Vervolg onderzoek oplossingsmogelijkheden - Oplossingsrichtingen voorleggen aan de raad
Interactie	<u>Samenwerken</u> : met de betrokken partijen

d. Accommodaties

Actiepunt	Ontwikkelen van integraal accommodatiebeleid
Aanpak	- In beeld brengen welke voorzieningen in elke kern nodig zijn die ook een oplossing geven voor de knelpunten die er zijn. - Opstellen contourennota met kaders voor Accommodatie- en Vastgoedbeleid om te komen tot een noodzakelijk voorzieningenniveau per kern. - Op basis daarvan weten wat aan accommodaties dient te blijven of vernieuwen (samenvoegen) of afstoten en tegen welke prijs.
Resultaat	- Contourennota waarin de (beleids)ruimte staat aangaande maatschappelijke accommodaties, inclusief een voorstel voor harmoniseren van de huurprijzen. - Duidelijkheid over voorzieningenniveau per kern.
Planning 2019	- Opstellen contourennota - Deelplan Huissen Gendt
Planning 2020	Totaal plan
Planning 2021/22	Uitvoering kader
Interactie	<u>Adviseren vanaf het begin</u> : met betrokken partijen

Actiepunt	Onderzoek naar een samenhangende oplossing voor het ruimtegebrek bij en de noodzaak tot renovatie van verenigingsaccommodaties in Huissen, in combinatie met de wens voor een multifunctionele ruimte (voor cultuuruitvoeringen).
Aanpak	Samen met exploitanten van accommodaties worden vraag en aanbod in beeld gebracht. Eén en ander in relatie met de contourennota Accommodatie- en Vastgoedbeleid. Integrale benadering van accommodatieproblemen.
Resultaat	Integraal huisvestingsplan voor de kern Huissen (eventueel in drie clustergebieden, te weten 't Zand, Centrum en Zilverkamp).
Planning 2019	Huisvestingsplan
Interactie	<u>Samenwerken</u> : Met accommodatiehouders en gebruikers maatschappelijke accommodaties.

Actiepunt	Geschikte locatie in Bommel en Huissen waar gemeentelijke bijeenkomsten kunnen plaatsvinden
Aanpak	- Aloysiuslocatie Huissen Onderzoek naar verschillende mogelijkheden en scenario's; mede in relatie met het actiepunt 'samenhangende oplossing voor het ruimtegebrek verenigingsaccommodaties in Huissen'. Met de contractpartners is afgesproken om een plan voor 58 woningen op de Aloysiuslocatie uit te werken. Echter in dit plan is geen multifunctionele ruimte meegenomen. Hierover gesprekken voeren met de contractpartner. - Aanpassen gemeentekantoor Bommel (mede n.a.v. de brand) Bij de herbouw van het gemeentehuis worden eisen voortkomend uit veiligheid en privacywetgeving meegenomen in het ontwerp. Alle vergaderruimten worden hierbij overgebracht naar een goed ontsloten vergadercentrum met multifunctionele vergaderruimten, die aangeschakeld kunnen worden tot een grote ruimte. Deze kan dan tevens gebruikt worden voor bijeenkomsten voor de raad. Voor de financiering van deze multifunctionele ruimte zijn reeds extra middelen gereserveerd (krediet gemeentehuis).
Resultaat	- Aloysiuslocatie Huissen Inzicht in mogelijkheden en een oplossingsrichting voor locatie gemeentelijke bijeenkomsten. Een geschikte locatie in Huissen om gemeentelijke bijeenkomsten te kunnen houden. - Gemeentekantoor Bommel Inzicht in mogelijkheden en een oplossingsrichting. Een veilige en goed beveiligde werkomgeving met een strikte scheiding tussen het publieke deel en ambtelijke werkruimtes. De focus in het publiek toegankelijke deel ligt meer op ontmoeten, waarbij ook de vergaderfaciliteiten worden heringericht. De werkplekken en inrichting van de ambtelijke werkruimtes worden aangepast aan de huidige inzichten omtrent werken in de gemeente.
Planning 2018	- Planvorming, onderzoek te Huissen - Planvorming, onderzoek te Bommel
Planning 2019	- Conclusie onderzoek en onderhandelingen - Start met uitvoering - Realisatie en oplevering
Planning 2020	Uitvoering
Planning 2021	Evaluatie
Interactie	<u>Informer</u>

SAMEN BOUWEN AAN LINGEWAARD

e. Leefbaarheid

Actiepunt	Versnelling revitalisering Zilverkamp
Aanpak	Samen met bewoners wordt voor de hele wijk een ontwerp op straatniveau of clusters van straten gemaakt voor verbetering van de fysieke leefomgeving. Het uitvoeringsplan waarin de versnelling is opgenomen, is eind 2018 klaar. De wijk is opgedeeld in 4 fasen van ongeveer gelijke omvang. De verdeling van de fasen loopt van zuid naar noord door de Nielant en van oost naar west door de centraal gelegen waterpartij.
Resultaat	Opgeknapte straten (straatwerk en groen) en het zo veel als mogelijk oplossen van de aandachtspunten in de buurt of wijk.
Planning 2018	Afronding fase I
Planning 2019	Deel Fase IV en fase II
Planning 2020	Fase II
Planning 2021	Fase III en restant fase IV
Planning 2022	Afronding uitvoering fase IV
Interactie	<u>Samenwerken</u> : Het totale plan gaat uit van samenwerken. Per uitwerkingsonderdeel kan dit uiteenlopen van meebeslissen tot samenwerking.

Actiepunt	Dorps- en wijkontwikkelplannen (Doornenburg, Haalderen, Zilverkamp en Gendt)
Aanpak	- Twee keer per jaar vindt afstemming met initiatiefnemers over voortgang en realisatie plaats. Daardoor stimuleren we de inwoners in de dorpen en wijken om plannen te ontwikkelen en realiseren voor hun leefomgeving. - Het IGOP Gendt zal door de inwoners van Gendt in 2019 worden opgeleverd onder (externe) procesbegeleiding.
Resultaat	- Leefbare en zorgzame kernen (zie interactie inwoners). - Inzicht wat er bij inwoners en kernen leeft. - Samen met inwoners uitvoering van dorps- en wijkontwikkelplannen. - Blijven stimuleren van kernen/wijken om zelf plannen te maken.
Planning 2018	- Start proces IGOP - Stimuleren en monitoren overige kernen
Planning 2019	- Medio 2019 afronding IGOP - Stimuleren en monitoren overige kernen
Planning 2020/21/22	- Stimuleren en monitoren
Interactie	<u>Samenwerken:</u> Actief in contact treden met inwoners om te weten te komen wat er in een kern of wijk nodig is. Uitvoering actieplan IGOP in samenwerking met inwoners. <u>Initiëren:</u> Inwoners ontwikkelen zelf het plan, eventueel ondersteund door de gemeente (externe begeleiding).

Actiepunt	Stimuleren inwonersinitiatieven
Aanpak	Platform voor inwonersinitiatieven (Lingewaard doet). Bewoners worden extra gestimuleerd om initiatieven te ontwikkelen om de leefkwaliteit in hun buurt te verbeteren.
Resultaat	Inwoners pakken zelf de regie over de leefkwaliteit in hun buurt.
Planning 2018	Start pilot Angeren en Gendt
Planning 2019	- Evaluatie - Bij gebleken effectiviteit uitrol naar andere kernen
Planning 2020/21/22	Bij gebleken effectiviteit uitrol naar andere kernen
Interactie	<u>Initiëren:</u> Inwoners ontwikkelen zelf plannen.

SAMEN BOUWEN AAN LINGEWAARD

Actiepunt	Inzet BOA tegen vervuiling buitengebied
Aanpak	Inzet buitengewoon opsporingsambtenaar specifiek voor buitengebied, bevoegd om op te treden op het gebied van milieu en flora en faunawetgeving om verrommeling en verloedering van het buitengebied tegen te gaan.
Resultaat	Een veiliger en schoner buitengebied.
Planning 2018	Werven
Planning 2019	Bevoegdheid aanvragen en positioneren
Planning 2020	Projectmatige aanpak op een geprioriteerde onderwerpen
Planning 2021	Vervolg projectmatige aanpak
Planning 2022	- Vervolg projectmatige aanpak - Evaluatie en zo nodig bijstelling
Interactie	<u>Geen rol</u>

Actiepunt	Tegengaan van ondermijning
Aanpak	In de aankomende bestuursperiode leggen we de focus op het bestrijden van zorgfraude, vastgoedfraude, drugsproductie- handel en het witwassen van crimineel geld. - Opstellen van zorgfraude programma - Uitvoering Bibob beleid - Invoeren keurmerk veilig buitengebied - Aanpak ondermijningscasussen
Resultaat	We hebben inzicht in de (omvang) van ondermijnende activiteiten en kunnen die daardoor voorkomen en gericht bestrijden.
Planning 2018	- Vaststelling Bibob beleid - Opstart uitvoering ondermijningsbeeld en opstart ondermijningscasussen.
Planning 2019	- Uitrol plan van aanpak ondermijningscasussen - Bibob toetsing implementeren - Start zorgfraude aanpak
Planning 2020	- KVO buitengebied - Vervolg aanpak ondermijningscasussen
Planning 2021	- Uitrol nieuw ondermijningsbeeld - Evaluatie aanpak ondermijning
Planning 2022	- Hernieuwde prioritering ondermijningscasussen.
Interactie	<u>Geen rol</u>

Bijlage 1

Overzicht overige actiepunten coalitieprogramma

In deze bijlage staat het overzicht van de actiepunten die niet zijn benoemd in hoofdstuk III.

Deze actiepunten die voortkomen uit het coalitieprogramma hebben we ondergebracht in de volgende rubrieken:

A. Bestaand beleid, reguliere uitvoering: deze punten maken onderdeel uit van de reguliere werkzaamheden. Deze zijn opgenomen in de planning & controlcyclus (begroting, tussentijdse rapportage, jaarverslag)

B. Actualisering en aanscherping bestaand beleid, waarbij er geen sprake is van hoge prioriteit of financiële consequenties. Ook deze actiepunten zijn niet onder gebracht in de tabellen uit hoofdstuk III.

Deze actiepunten worden, samen met de begroting, vertaald naar een planning van de organisatie. Het gaat hierbij bij uitstek om een dynamische planning die op grond van permanente monitoring regelmatig zal worden bijgesteld en aangevuld.

A. Bestaand beleid, reguliere uitvoering

Programma	Activiteit
1	We houden de sociale voorzieningen tenminste op het huidige goede niveau.
1	We geven de participatiepunten een prominente plaats. Wanneer inwoners daar om vragen richten we samen met hen en partners nieuwe punten in.
1	Wanneer inwoners daar om vragen richten we samen met hen en partners nieuwe punten in.
1	We geven de participatiepunten een prominente plaats.
1	We gaan door met het versterken van de voorschoolse voorzieningen, de doorgaande ontwikkelingslijn en vorming van Integrale Kind Centra.
1	We geven, om het meedoen van iedereen mogelijk te maken, specifieke aandacht aan taalondersteuning bij kinderen en laaggeletterdheid bij volwassenen.
1	We hebben extra aandacht voor de groep Wajongers die wat werk en inkomen betreft tussen wal en schip dreigt te raken.
1	We handhaven regelingen voor participatie, minima en schuldhelpverlening op het huidige niveau.
1	We geven de garantie dat inwoners die nu al aangewezen zijn op Beschut Werken de bij hun passende baan houden of krijgen.
1	We investeren voor statushouders in het vinden van werk en het aanleren van de Nederlandse taal.
1	We bevorderen dat de bibliotheken worden ondergebracht in sociaal culturele centra.
1	We ondersteunen initiatieven voor culturele evenementen.
1	We ondersteunen de initiatieven om de oude steenovens in Doornenburg en Gendt te behouden.
2	Verkeersveiligheid rotondes.
2	We gaan verder met het verbeteren en opwaarderen van fietspaden.
3	We zullen als zich daarvoor mogelijkheden voordoen meewerken aan de uitbreidingsplannen van bedrijven op het Looveer.
5	We blijven meewerken aan functieverandering in het buitengebied waardoor (agrarische) bedrijfspanden een woonbestemming kunnen krijgen.
6	We werken door aan de uitbreiding van de elektrische laadinfrastructuur.
7	We houden voortdurend scherp in de gaten of het (groen)onderhoud op het afgesproken niveau blijft.
7	We gaan verder met maatregelen om scheiding van regen- en huishoudelijk afvalwater mogelijk te maken.
7	We gaan de Kinkervisie Bommel en de Centrumvisie Huissen gefaseerd uitvoeren.
8	We behouden de kermissen in de kleinere kernen, met een voldoende gevarieerd aanbod.
8	We werken mee aan initiatieven voor vernieuwende evenementen.
8	We ondersteunen plaatselijke verenigingen en niet-commerciële evenementen door de huidige podiumwaggen beschikbaar te houden.

SAMEN BOUWEN AAN LINGEWAARD

A. Bestaand beleid, reguliere uitvoering

Programma	Activiteit
8	We blijven ons inzetten voor de vestiging van een ambulancepost zo dicht mogelijk bij Bommel. Dit om te garanderen dat Gendt en Doornenburg binnen de norm bereikbaar zijn.
8	We geven speciale aandacht aan opvang, begeleiding en ondersteuning van personen met verward gedrag en hun omgeving.
8	We stellen aan het begin van deze raadsperiode opnieuw de gedragscode politieke ambtsdragers vast. We besteden tenminste één keer per jaar tijdens een raadsoriëntatieavond aandacht aan bestuurlijke integriteit. We continueren en scherpen zo nodig het huidige integriteitsbeleid voor de ambtelijke organisatie aan.
8	We nemen maatregelen om blijvend te voldoen aan vereisten van de Avg en voeren jaarlijks een audit uit voor informatiebeveiliging.
8	We houden leges zo laag mogelijk.
9	We voeren geen lastenverzwaring voor inwoners en ondernemers door.

B. Actualisering, aanscherping bestaand beleid

Programma	Actiepunt
1	We ondersteunen cursussen, mediagebruik, bezoek aan (culturele) evenementen en sportbeoefening door ouderen. Dit doen we met name om eenzaamheid te voorkomen.
1	We gaan bureaucratie tegen, zowel bij het aanvragen als verlenen van zorg.
1	We gaan, ook uit preventieoverwegingen, door het samenbrengen van de verschillende partijen het bewegingsonderwijs stimuleren.
1	We realiseren, voor zover nog niet aanwezig, tenminste in elke kern een up to date gymzaal.
1	We stimuleren door partijen samen te brengen het inschakelen van verenigingen en/of professionals bij muzikale vorming en cultuureducatie in het onderwijs. De inzet van sport- en cultuurcoaches moet hierbij een belangrijke rol spelen.
1	We ondersteunen het gemeenschappelijk inkopen van cultuurproducties in het onderwijs.
2	We bewaken de goede inpassing van de A15 in het landschap, met bijzondere aandacht voor Ressen, Bommel en Boerenhoek (Angeren).
2	We zorgen ervoor dat bij de aanleg van de Dorpensingel niet alsnog de Vossenspels wordt afgesloten.
2	We zien erop toe dat tijdens de aanleg van de A15 maatregelen genomen worden om het vrachtverkeer (nodig voor aanleg) uit de kernen te weren.
2	We verbeteren in overleg met de provincie de verkeersveiligheid op de Van de Mondeweg in Haalderen.
3	Realiseren van een crematorium ¹ .
4	We gaan het landschapsontwikkelingsplan actualiseren. Daarin nemen we expliciet de inrichting van de uiterwaarden en de bescherming van oude landschappelijke elementen mee.
4	We besteden bij het groenonderhoud aandacht aan biodiversiteit en bescherming van bijzondere flora en fauna.
4	Ontwikkeling Park Holthuisen ¹ .
6	We zijn ons ervan bewust dat windmolens nodig zijn om de doelstelling van het Gelders Energie Akkoord te halen. We kijken heel goed naar de inpasbaarheid in het landschap en de gevolgen voor de direct omwonenden.
6	We vertalen de ambities voor duurzame energie in ruimtelijke plannen, met aandacht voor landschap en leefbaarheid.

B. Actualisering, aanscherping bestaand beleid

Programma Actiepunt

- 6 We stimuleren innovatieve vormen van financiering, participatie en ondernemerschap.
- 6 We gaan het hondenbeleid evalueren.
- 7 We nemen het VN-verdrag voor bescherming van zwakke weggebruikers en de toegankelijkheid voor mensen met een beperking als uitgangspunt bij de inrichting van de leefomgeving.
- 7 We gaan door beter toezicht en het in standhouden van de serviceteams de vervuiling en verrommeling in zowel het buitengebied als de wijken te lijf.
- 7 We gaan samen met het waterschap, in het kader van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie, stresstesten doen en een uitvoeringsprogramma opstellen.
- 7 We verkennen de mogelijkheden om kansarme winkelgebieden om te bouwen naar andere functies.
- 8 We stimuleren initiatieven waarmee buurtbewoners, politie, wijkplatforms en gemeente samen kijken hoe de (verkeers)veiligheid in hun buurt beter kan.
- 8 We verbeteren en versnellen de afhandeling van de omgevingsvergunning.
- 8 Wij houden het éne loket voor ondernemers in stand en bekijken of we dit kunnen combineren met een zogenaamd ZZP-café.
- 8 We verbeteren en breiden de digitale dienstverlening uit.
- 8 We realiseren kortere behandelzeiten.
- 8 We bieden de mogelijkheid om identiteitsdocumenten thuis te bezorgen.
- 8 We verminderen de administratieve lasten en schaffen overbodige vergunningen af.
- 8 We hanteren servicenormen, zodat de klant weet wat hij of zij kan verwachten.
- 9 We hanteren financiële spelregels.
- 9 Doorontwikkeling programmabegroting¹.
- 9 Houdbaarheidstest gemeentefinanciën iedere twee jaar.
- 9 Versoepelen vergunningverlening.
- 9 Verlagen leges voor evenementen.

¹ Dit is nog een (niet volledig gerealiseerd) actiepunt uit het collegeprogramma 2014-2018

Bijlage 2 Inbreng inwoners en organisaties college uitvoering programma

Tijdens de inwonersavond van 2 mei 2018, in het kader van ophalen van suggesties voor het coalitieprogramma, zijn onderwerpen en suggesties naar voren gekomen waarvan bij het opstellen van het coalitieprogramma is toegezegd dat deze in het college uitvoering programma werden meegenomen. Onderstaande tabel geeft aan op welke manier dat gebeurd is.

Inbreng	Vermelding college uitvoering programma en/of begroting
Ondersteuning bij realiseren klompenpaden	Op dit moment ondersteunt de gemeente, samen met Stichting Landschapsbeheer Gelderland, een groep vrijwilligers. Er wordt gewerkt aan een klompenpad tussen Huissen en Angeren. Mochten er nieuwe initiatieven binnenkomen voor het realiseren van klompenpaden dan zal dat opnieuw beoordeeld worden.
Voetveer Bommel-Ooy	De gemeente faciliteert onder meer door omstandigheden te bevorderen die onze gemeente voor toeristen / recreanten aantrekkelijk maken. Zo investeert de gemeente in het toegankelijk maken van het (rivieren-)landschap. In 2019 wordt een nieuw voetveer tussen Bommel en Ooy in gebruik genomen.
Aandacht voor "herinneringscultuur" WOII" mede ter stimulering recreatie & toerisme	Ook ondersteunen we het meer expliciet maken van de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog. We faciliteren verschillende vormen van herdenking en manifestaties bij gelegenheid van 75 jaar bevrijding.
Oude steenovens Gendt en Doornenburg behouden	Sterk verbonden met de historie van de steenfabrieken in de uiterwaarden zijn de oude steenovens bij Gendt en Doornenburg. De initiatieven voor het behoud van deze steenovens steunen we.
Goede (snel)fietsroutes	Op basis van de verkeersvisie van Park Lingezegen en het Gemeentelijk Mobiliteitsplan gaan we beginnen met de planvoorbereiding van een vrijliggend fietspad langs De Plak, tussen de Deellaan en het Airbornepad. Dit nieuwe pad sluit aan op het fietspad langs de Kattenleger en het Airbornepad. Aanleg wordt afgestemd op de nieuwbouw van de Plaksewei en op de vervanging van het viaduct over de A15.
Bereikbaarheid, veiligheid verbeteren	De verkeersveiligheid in wijken en kernen heeft prioriteit. Het uitgangspunt voor onze lokale infrastructuur en verkeersveiligheid is het Gemeentelijk Mobiliteit Plan (GMP). Met de uitvoering van de projecten in het kader van het gemeentelijke mobiliteitsplan wordende komende jaren veel knelpunten opgelost. Het GMP wordt daar waar nodig uitgevoerd met een integrale aanpak met de vakgebieden Wegen, Groen en Riool.
Meer sport- en cultuurcoaches voor ondersteuning bij verbinding	We geven (in samenwerking met de Sport en Cultuur Coaches) verdere uitvoering aan het sportbeleid 2016-2020 met speciale aandacht voor: – Bevorderen van de Open Club-gedachte en daarmee de samenwerking tussen organisaties, verenigingen en inwoners. – Sporten en bewegen in de openbare ruimte en de aansluiting bij de nieuwe Omgevingswet. – Mogelijkheden voor sportdeelname door iedereen (met name zwemonderwijs). – Meewerken aan de stimulering van het bewegingsonderwijs.
Subsidies toetsen op samenwerking	Samen met organisaties -actief op het vlak van 'wonen en welzijn'- bepalen we welke activiteiten we gaan uitvoeren. Dit doen we mede aan de hand van de resultaten van de 'wijk-scans'. Maatwerk per kern is mogelijk en nodig om voorzieningen optimaal af te stemmen op de lokale vraag. We stimuleren organisaties om zelf met een gezamenlijk plan te komen hoe ze invulling gaan geven aan die opdracht.

Inbreng	Vermelding college uitvoering programma en/of begroting
Casemanager van jonge leeftijd tot in volwassenheid	We verlengen de pilot 'gedragswetenschapper bij huisartsen'. We overwegen om in de loop van 2019 een tweede gedragswetenschapper bij huisartsen in te zetten. Zo krijgen huisartsen ondersteuning in de doorverwijzing naar 'tweede lijnszorg'. We maken hernieuwde afspraken met bestaande aanbieders op het gebied van gezinsondersteuning. Ook het initiatief 'Buurtgezinnen' nemen we hierin mee. We maken afspraken met de huidige 'kindercoaches' om een lokaal en laagdrempelig voorzieningen-niveau te creëren. De kindercoaches verzorgen minder trajecten in de tweede lijn. Zij werken vooral in de zogenoemde 0-de en eerste lijn. Samen met de welzijnsstichting en het voortgezet onderwijs werken met het 'Jongerennetwerk'. Dit bestaat uit ervaringsdeskundige jongeren die aansluiten bij de leefwereld van jeugdigen met lichte ondersteuningsvragen. We zetten in op het ontwikkelen van een 'community met buddy's' op scholen en ondersteuning van het lokale jeugd- en jongerenwerk.
Bermen en plantsoenen inzaaien met insecten-vriendelijk zaaigoed;	Bermen en planten worden ingezaaid met insectenvriendelijk zaaigoed. Op grote en op kleine schaal wordt in Lingewaard gewerkt aan versterking van natuur en biodiversiteit. Grootschalige natuur-ontwikkelingen bevinden zich vooral in de uiterwaarden met als doel realisatie van het Gelders Landschap.
Toepassen biodiversiteit en bescherming bijzondere fauna en flora bij groenonderhoud	Daarnaast is Park Lingezegen, de groene zone tussen Arnhem en Nijmegen, bijna gereed. Ook buiten deze gebieden zijn er tal van kansen om natuurwaarden te versterken. Dat kan door regels vast te stellen waaraan nieuwe plannen moeten voldoen. Door zelf bij te dragen aan natuur & biodiversiteit, maar ook door het stimuleren en samenwerken met agrariërs, particulieren, stichtingen en verenigingen (zoals de bijenvereniging).
Meer aandacht voor inrichting uiterwaarden	In de Bemmelse Waard is de herinrichting in uitvoering. In de Gendtse Waard wordt het inrichtingsplan en afspraken over de uitvoering gemaakt. Daarmee kan ook de planologische procedure (bestemmingsplan) starten. Rondom het steenfabrieksterrein bij Angeren is de start van de werkzaamheden voor de herinrichting afhankelijk van de uitspraak in het beroep tegen het bestemmingsplan. Het uitwerken van maatregelen rondom het Looveer en het Zwanenwater bij Huissen is afhankelijk van de besluitvorming in het kader van het Deltaprogramma.
Bescherming oude landschappelijke elementen	De bestaande beleidsplannen voor landschap en groenstructuur zijn verouderd. Komend jaar werken we aan een nieuw plan voor zowel de woonkernen als het landelijk gebied. In het nieuwe plan gaan we samen met inwoners en betrokken partijen beleid en een uitvoeringsagenda maken. Insteek wordt het gezamenlijk versterken van het Lingewaardse landschap, zowel in de woonkern als daarbuiten. Dat nieuwe plan wordt ook een van de dragers voor de nieuwe Omgevingsvisie voor onze gemeente.
Gemeente geeft goede voorbeeld met zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen	Wij werken aan de verduurzaming van onze eigen gebouwen. Ons doel is het om voor alle gemeentelijke gebouwen minimaal het energielabel B te halen. Dat kan hoogstwaarschijnlijk niet met het bestaande onderhoudsbudget. Daarom maken wij in 2019 een financieel onderbouwd plan hoe wij dit doel in 2022 kunnen bereiken. In 2019 maken wij ook een plan voor zonnepanelen op onze eigen gebouwen. Wij komen met een concrete doelstelling. Wij richten ons verder op verduurzamen van sportparken en onze scholen, samen met verenigingen en de schoolbestuurders. Wij evalueren het revolverend fonds verduurzaming sportaccommodaties.
Project de knop om voor scholen continueren	Het project 'de knop om' voor scholen wordt gecontinueerd. Wij werken verder aan bewustwording en voorlichting, samen met onze partner lokale energiecoöperatie Lingewaard Energie. Het energieloket wordt uitgebreid en gaat actief met campagnes de wijk in, ook bij scholen.
Uitbreiding capaciteit Boa's	De handhaving in het bewoonde deel van de kernen verdient alle aandacht. We vinden dat er ook meer aandacht moet komen voor het gebied buiten de kernen, het zogenoemde buitengebied. In dit gebied is sprake van een andere problematiek en dat vraagt om een andere wijze van handhaven. Hiervoor wordt de capaciteit van de BOA's uitgebreid.

Bijlage 3 Interactievormen

Bij alle vraagstukken die we als samenleving oppakken, is het van belang na te denken welke rol wij zelf vervullen en welke rol betrokkenen uit de gemeente oppakken. Dit geldt zowel als het initiatief bij de gemeente ligt, als wanneer het initiatief vanuit de samenleving komt.

Het is vervolgens belangrijk om met alle betrokkenen samen vooraf de verwachtingen over en weer helder te maken. Onderstaande indeling in interactieniveaus helpt om dit duidelijk af te spreken. Zo is de basis van een traject voor iedereen helder. De uitwerking ervan verschilt per keer: alle vraagstukken verschillen en daarmee is ook de aanpak maatwerk.

De tabellen in hoofdstuk III hebben een kleur gekregen. Deze komen overeen met de kleuren van de verschillende interactieniveaus. Sommige actiepunten kennen verschillende interactieniveaus. Zij zijn geel weergegeven.

	Interactieniveaus	Voorbeelden
1	Initiëren Initiatiefnemer voert zelfstandig beleid, creëert zelf en beslist zelf	Inwoners ontwikkelen een eigen plan voor de inrichting van een winkelcomplex, waarvan de inwoners zelf eigenaar zijn. Dit plan moet ook primair door de inwoners zelf worden gefinancierd en uitgevoerd.
2	Samenwerken (coproduceren) Met anderen beleid voeren en hierover gezamenlijk beslissen	Problemen worden alleen aangepakt als inwoners (en andere partners) deze als knelpunt ervaren en er bijvoorbeeld pas wordt gesloopt als zij dat als noodzakelijk ervaren.
3	Meebeslissen Participant beslist zelf op onderdelen binnen de kaders van gemeente	Inwoners kunnen zelf beslissen over herinrichtingsvoorstellen voor een plein/ straat in de wijk.
4	Adviseren (vanaf het begin) Betrokkene krijgt veel ruimte voor advies in een vroeg stadium	Inwoners worden om advies gevraagd voor de invulling van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO), inclusief de verdeling van de budgetten.
5	Adviseren (aan het eind) Betrokkene reageert in een later stadium op uitgewerkt plan	Inwoners worden gevraagd te reageren op een conceptnota.
6	Informer Luisteren en/of antwoord geven op gerichte vragen	Een gemeente neemt een verkeersbesluit en communiceert alleen over de instelling van een 30 km/u regime in een woonwijk.
7	Geen rol De gemeente neemt een besluit en communiceert daar niet over.	Er wordt een nieuw automatiseringssysteem (soft en hardware) aangeschaft voor verwerking en monitoring van ingekomen post.

Dit betekent voor de inwoners / ondernemers / organisaties en voor de gemeente de volgende rollen:

	Interactieniveaus	Rol gemeente	Rol participant	Bestuursstijl
1	Initiëren	Loslaten of faciliteren	Initiatiefnemer Beleids eigenaar Bevoegd gezag	Loslaten of faciliteren
2	Samenwerken / Samenspraak	Stimuleren	Samenwerkingspartner	Samenwerken
3	Meebeslissen	Regisseren (en binnen kaders stimuleren of loslaten)	Medebeslisser	Delegeren
4	Adviseren (vanaf het begin)	Regisseren	Adviseur beginspraak	Participeren
5	Adviseren (aan het eind)	Regisseren	Adviseur eindspraak	Consuleren
6	Informereren	Reguleren	Toeschouwer Ontvanger informatie Informant	Open autoritair
7	Geen rol	Reguleren	Geen rol	Gesloten autoritair

Gemeente Lingewaard
Kinkelenburglaan 6
6681 BJ Bommel
(026) 326 01 11